Y E N İ F I R A T

SAYI : 1

Aylık Fikir Sanat Dergisi

Yeni Fırat
Aylık Sanat ve Fikir Dergisi
SAHİBİ :
Fikret Memişoğlu
Yazı işlerini filen idare eden
Mes'ul Müdür :
Cenani Dökmeci
İdare yeri :
Elazığ Türk Kültür Derneği
Şubesi
Dizildiği ve Basıldığı yer :
Ankara Matbaası
İstanbul

Yıllığı 2 liradır
Gönderilen yazılar basılsın basılmasın iade edilmez
geri gönderilmez

…….. YENİ

FIRAT …….

Bizde sürekli bir zaaf vardır. Hazırdan faydalanmak zaafı. Harput'u, tarihi, coğrafyası, folkloru vesairesiyle öğrenmek için kitaplar karıştırır, yazılmış eserlerden faydalanmak isteriz. Kendimiz çevremizden bilgi toplayarak başkalarının faydalanmasına sunmak zahmetine katlanmayız. Bu bakımdan kültürümüzü bize eller öğretir. Öğrendiğimiz de çok defa eksik ve yanlıştır.

Yeni Fırat bu boşluğu doldurmak için çıkıyor. Dergimizin konu çerçevesi ön planda Murat-Fırat kavsi olacak ve dolayısı ile diğer konular işlenecektir.

Türk Kültür Derneğine yük olmamak için bir grup arkadaş derginin çıkış masrafını üzerine almış, satışdan gelir sağlanabilirse. bu kazancı Türk Kültür Derneğine bağışlamayı, zarar edilirse aralarında paylaşmayı kararlaştırmış bulunmaktadırlar.

Dergimize **Yeni Fırat** adını koyuşumuzun iki sebebi vardır. Birincisi, Rumi 1336 tarihinde ilimizde çıkarılan Fırat Dergisinin hizmet amacına devam etmek, 2.incisi ise çevremiz ve belki bütün Türkiye için hayat kaynağı olan Fırat'ın bu gün mazmun halinde kalan feyzini belirtmekti.

1920 yılında çıkan Fırat'ın baş yazısında

> *"Türk'ün Hazine-i Futuhatı Fırat'ın Gümüş sinesinde saklıdır. Menakıb-ı tarihiyemizi onun kadar hatasız kaydeden bir vak'anüvis tasavvur edilemez. Onun beher dalgası bir Türk kahramanının dasitan-ı. mefahirini sayıklar."*
>
> *Fırat Vadisi başdanbaşa esrar-ı aşikaneyi musavver bir kaside-i hoş cereyandır. Memleketimizde Fırat kadar tulâni ve ruhani ömre mâlik bir sıfat-ı kâşife bulamadığımız için mecmuamıza bu ünvanı verdik."*

denilmektedir.

Bizde aynı düşünceyi genişleterek, yeni bir çerçeve ile dergimizi **Yeni Fırat** adı ile çıkarıyoruz.

Gayret bizden başarı Tanrıdan.

YENİ FIRAT

ATATÜRK'ÜN ELAZIĞ'A GELİŞİ

Sene 838 Dersim İsyanının bastırıldığı günler. Pertek'le Hozat'ı ayıran Sünget çayının üzerine yapılan köprünün kordelası kesilerek sefere açılacak. Atatürk'ün Diyarbakır'dan Elazığ'a dönmesi bekleniyor. Kurtuluş savaşından o güne kadar Elazığ'ı görmeyen ve Elazığlıların görmediği Atatürk istasyondan çıkarken caddenin iki tarafında sıralanmış onbinlerce halk coşkun bir sabırsızlık içinde. Bu karşılayış resmi karşılayışlar gibi değil; ihtiyarların, gençlerin, çocukların bayram sevinçleriyle el çırparak "yaşa, varol" diye haykırarak katıldığı içden gelen senli benli bir karşılayış.

Elazığ'dan Murat Köprüsü geçilerek Sünyet köprüsüne gidiliyor. Köprünün altından geçen suyun adı orada toplanan köylülerden sorulup öğrenildikden sonra doğu ve batı halkının anlayabilmesi için bu köprüye Singeç adı veriliyor. Dönüşte Pertek'de karşılanan Atatürk Halkevine iniyor. Çıktığı merdivenin başından geri dönüp elini kaşını üzerine koyarak yemyeşil Pertek'i seyrederken "*Pek güzel bir kasaba, Pertek değil, Birtek demeli buraya*" diyor. Sunulan ayran içildikden sonra vurulan bir fiske ile kırılan boş kadehin kenarında bir M harfi kalmıştı. Mustafa Kemal'in baş harfi bu. Bu kırık kadeh aziz bir hatıra olarak saklanmaktadır.

Aynı gün Elazığ'a dönülünce Halkevinde geceleyin bir balo tertip ediliyor. Bu balo bütün şümulü ile kültürel bir balo olacaktı. Çünkü Mamuretülaziz adının Elazığ adına çevrilişi bu baloda kararlaştırılmış, bu konu üzerinde bilimsel konuşmalar ve tartışmalar yapılmıştı. Sonra da dans ve caz bitince yerli oyunlara ve yerli türkülere sıra gelmişti. Hoş'lu Ramazan ve Demir Ali'ler üçayak, ağırlama, halay oynamış, bu oyunlar şekil ve figürleriyle seyir ve takdir edilmişti. Sonra Hafız Osman, Koreninoğlu ve Mehmet Akar gibi en eski oyuncular okuyucular, Gırnatacı Şükrü'nün iştirakiyle Harput türküleri söylemişlerdi. Osman Öge'nin okuduğu :

Aş yedim dilim yandı
Köz düştü kilim yandı
Ben kilimi kayırmam
Bahçede gülüm yandı

Türküsü okunurken Atatürk yanındaki Fazıl Ahmet'e dönerek : "*İşte size iki güzel kelime : **aş** ve **kayırmak**; tasarruf şekline dikkat ediniz*" diyor. Fakat bestenin sihri kelimelerin sihrini unutturmuş olacak ki, derin bir sessizlik ve dikkatli bir dinleyiş var. Osman Öge tekrar

Yarın kolunda şeve
Kimdir yarimi seve
Acep o gün olur mu
Alam götürem eve

Üçüncü türkü olarak :

Yüksek minarede kandiller yanar
Kandilin üstüne bülbüller konar
Ellerin benimle ne kavgası var
Dil ile bülbülün har davası var

Dördüncü türkü olarak merhum Hacı Hayri bey'in :

Sinemde bir tutuşmuş yanmış ocağ olaydı
Zülfün karanlığında bezme çerağ olaydı
Nolaydı yar nolaydı yar bade dolduraydı
Şu mahzun gönlüm için kanun icad olaydı

türküsünü okuyor ve son olarak da

Yara benden yara benden
Deyin ki yar'a benden
Ne biter ne tükenir
Ok senden yara benden

diye Hüseynî hoyrat okuduktan sonra susuyor. Hafız Osman bey'in coşkun çağı o zaman. Fakat hoşa gitmeme baş ağrıtma kaygısı ile okumaya fasıla veriliyor. Ancak Atatürk hemen müdahale ederek "devam edilsin" diyor ve "hepsi birbirinden güzel; bilmem ilk tesir midir ilk okunan türkü beni hepsinden çok sardı" dediği duyuluyor.

Sonra Mehmet Akar başlıyor. Atatürk'ün daha çok ağır türkülerden zevk aldığı sezilmiş olacak ki, Şükrü'nün ayak tutmasından sonra besbelli Mamo davudî ve yanık sesiyle bir divan okuyacak. Hafif hafif yerinde sallandıktan sonra başlıyor:

Ben şehid-i badeyem dostlar beni yad eyleyin
Türbemi meyhane enkazıyle bünyad eyleyin
Gaslolunmaz ma ile gerçi şehidanı vega
Yıkayın meyle beni bir mezheb icad eyleyin

diye pesten üste, üstten tize çıkıp sonra düze inerek dört perde üzerinden Horasan erlerinin ruhunu şâd edecek şekilde Atatürk'ü gaşyetmiş olduğu görülüyor. Yakınında oturanların Atatürk'e ait müşahedeleri aynen şöyledir: Divan ayağını tutan Şükrü'nün klarneti Atatürk'ün dikkatini kamçıladı. Dirseğini masaya, elini yüzüne dayayan Atatürk yüzünü okuyucuların masasına çevirdi ve daldı. Mehmet Akar divan'ın ikinci perdesine geçerken Atatürk ansızın gözlerini tavanda gezdirdikten sonra başını eğip önündeki kadehten keskin bir yudum aldı ve ağzına iki-üç leblebi attı. Sonra oturduğu yerde bir yarım dönüş yaparak masasına abandı. Salondaki ölüm sessizliğini tül tül alev alev işliyerek dağıtan bu beste kompozisyonunu Atatürk'ün can kulağıyla dinlediği anlaşılıyordu. Divan'ın okunuşu bittikten sonra yerinden kalktığı görülen Atatürk okuyucuların masasına doğru yürüyordu. Bu sırada salonda bir kıpırdanış olduğu duyuldu. Fakat bir işareti ile bu telaşı basdıran Atatürk yalnız başına okuyucuların başucuna gelip "kalkmayın, oturun" diyerek türküler hakkında ilgi ile bilgi almak istemiş ve bilhassa bestekârlarını öğrenmek istemiştir. "Kimdir bunları besteleyenler?" sorusuna karşılık "bilmiyoruz paşam, biz bunları babalarımızdan dedelerimizden öğrendik" cevabını almışdı. Sonradan öğrendik ki, hakkında yazılan kitaplarda da zikredildiği üzere, Atatürk yalnız Harput türkülerinin içinde yalnız en çok sevdiği beste bu divan olmuştur. Elazığ'dan ayrılırken bu heyetin Ankara'ya getirilmesi için hazırlıklı bulunmalarını Belediye Reisi rahmetli Kemal Şedele'ye emretmesine rağmen, vakitsiz gelen ölüm Harput'un bu şahane musikisini de ölüm sükûtuna boğmuş oldu. Bu derin sükût büyük ölünün ağıtı da olsa gerek.

Elazığ Folklor ekibinin de katılmasıyla Elazığ'da
4.2.1962 günü ilimize gelip gösteriler yapan Erzurum,
Trabzon ve Kars öğrenci ekiplerine armağan:

YOLCU

Göğsünde tarihin damgası varsa
Doğudan gel bu yol Ferhat yoludur
Aşıp Çalkavur'u in beyaz Kars'a
Bu yer Cenk ülkesi Gazi ilidir.

Bir geçit bul da in Karadeniz'e
Koş sana kol açsın Trabzon Rize
Çırpınan dalgalar gibi diz dize
Bu bıçkın uşaklar horon selidir.

Ufukda dadaşlar bar tutar gibi
Gülümser her yüz dost gibi yar gibi
Erzurum yol kesen bir diyar gibi
Sanki Köroğlu'nun Çamlıbel'idir.

Harput'dan aş yolcu Elazığ'a gel
Yüz çayda çıra ile saz dinle tel tel
Duyduğun bu günün bestesi değil
Tarihden esen bir seher yelidir.

Doğunun kızı bir işlenmiş Altın
Kah Bacı Kah Anne katı Nine hatun
Bu gülen yüzlere yüz alkış tutun
Bunlar can bağının gonca gülüdür.

Irkımın şan yurdu yigitlik uğru
Trabzon Erzurum Harput Kars Ağrı
Yol çan doğudan batıya doğru
Cengi rakseden bir yigit koludur.

Fikret Memişoğlu

Özlem

Celalettin Tuğrul

Yılların ötesinde kalan bir iki başarısız kalem denemesinden sonra kıymetli arkadaşımız F. Memişoğlu'nun teşvikiyle yeniden neşir hayatına giriyoruz. Gençliğin ve yaygın konuların sürükleyeceği bugün düne nazaran daha korunmuş olarak gerçekleri izlemek mümkün. Dünkü düşüncelerimizi bugün daha çok ışık şartları içerisinde elemek onları daha belirli kılmak şansına sahibiz. Yaş ilerledikçe gençliğe bağlı kuvvetlerimizin, bu arada düşüncedeki tatlılıkla hülyaların fikir ve davranışlarımıza taraftarlık kazandıran romantik esintilerin uçup kayıp olduğu muhakkak. Bununla beraber gençlik hayatın tek kaynağı değildir. İçimizde ömrün son demlerine kadar tatlı şırıltılarıyla bize yaşam gücü hazırlayan günlük hayatın elem ve meşakkatlerine karşı direnmemizi artıran sayısız pınarlar vardır. Hüner be akıntıların yolunu sevimsiz ve alçaltıcı alışkanlıkla kapamamak, onlara vicdan ve gönülden kurulu bir yatak hazırlamaktır.

Dikkat ediyorum yıllardır kafamın içindeki öldürücü boğuşma devam ediyor. Çevredeki şartlarla içimizin cereyanlarını telif edemiyoruz. Diğer illere nazaran okumuşu çok olan geleneksel hayatı zengin folklor değerlerini en ihtişamlısına sahip tarihi ilimizde bu özelliklere bağlı hayatı yaşamak hergün biraz daha güçleşiyor. Hergün bu güzelliklerden biraz daha sapa düşüyor ve mutlaka sevimsiz bir hayatın yorgunları altında eziliyoruz. Bu yorgunluk nereden akıyor üstümüze. Bu yorgunluk bir çok yönlerde delice şahlanarak hayatımız altına almak azmindedir. Başarılı bir mukavemetle bu gidişi durduramazsak kısa bir süre sonunda hayat diye bir posa kalacaktır elimizde. Dün bu şehrin daha kuvvetli bir hayatı vardı. Kişiler bugünkü gibi tekçi ve ayrı değildi, birbirinden ayrı soysal davranışlarda daha kütleli daha heyecanlı idi. Çoğundan değilse bile orta karar bir şiir taşırdı içinde. Bugün bakıyorum şehrin ruhunu yıkıcı bir bozkır kuşatmış. O tatlılık o zevk yok. Kişiler anavatan içinde çalışan sömürge devşiricilerine dönmüş. Hiç kimse kazancından bir şey kalmasını istemiyor. Tamamını kendi dar çerçevesinde götürmek orada yiyip tüketmek telaşı içinde.

Bu, bölünüşün, ayrılışın manzarasıdır. Birbirine bağlı topluluklar kendiliğinden doğmaz. Bu doğuşu kendi emeklerimiz, kendi kuvvetlerimizle yaratmak zorundayız. Susarak birbirimizden kaçarak eserlerimizi ve ürünlerimizi gizleyerek zaten bir dağ başı tenhalığı getirmişiz. Yaşadığımız şehre dikkat ediyorum hergün şehrin caddesinde bir insan selidir akıyor. Birbirine değmeden boğula boğula devrile devrile çalkalanan bu kalabalık içinde nasıl bir duygu taşıyor? Bu kalabalık nelere bağlıdır, hangi ulusal kıymetlere tapar?

Bu kalabalık bugün artık hiçbir şeye bağlı değildir. Bağlı bulunduğu tek duygu bencil çıkarları vücudundan boşalan arzuları, kinleri ve ihtiraslarıdır.

Hayırla güzelle ilintileri kopan topluluklar fikrin yükseltici ve kurtarıcı kayırmalarını her düzende olduğu gibi yaratıcılığını

kayıp ederek uğursuz bir deminde bütün zerreleri birbirinden bölününceye kadar. Halbuki toplum değerlerimizden biri bulunan folklor kaynakları ile her temasa gelişimizde ataların kutsallık saçan ruhlarına gibi oluruz. Bu türkülerde bu oyunlarda yurt kuran insanların güzellikleri ve ihtişamları vardır. Harput kalesini yapan veya savunan kahramanlar ve dev eserleri yalnız taş ve tuğla ile değil, beste ve oyunla da meydana getirmişlerdir. Folklor dediğimiz uçurucu zenginlik atalarımızın hayatında din ve kılıç kadar önemli olmuş. Fetihleri yaratan bu alanda sonsuz bir güzellikle başarılı olmanın sırrına ermiştir. İşte ızdıraplı olan sonuç bu kalabalık bugün bütün imkânların ortasında mazisiz ve tarihsiz gibi duruyor.

Elemle bakındım, bir süre önce Mevlâna anıldı bu şehirde. Meraklılar topluluğu bir elin parmakları ile sayılacak kadar azdı. Bu dehşet saçan azınlığa karşı günü hazırlayanlar yılmadan ye'se düşmeden bütün bir şehir halkına karşı konuşuyormuş gibi konuştular. Aynı boşluğu, aynı şuursuz iradesiz duruşu folklor temaşalarında da görüyorum. Bu işin önünde bulunan kıymetli kişiler folklor değerlerine çevremizi ısrarla hazırlamak, bu açıdan topluluğa bir şeyler kazandırmak istiyorlar. Fakat tek yönde yapılan çalışmalar derhal iyi sonuçlar vermiyor. Okullar ve aile toplulukları yardımcı ve destekçi olmuyorlar. Topluluğu bugünkü uçurumun kenarından çekip alacak başka bir kuvvet yok. Bu işi ancak saydığımız bu kuvvetle değerleri kullanarak yapacağız.

Yeni Fırat'ın bence en şükranlı hizmeti bu olacaktır.

Celalettin Tuğrul

Eskilerden Fıkralar

Allahım sen sana sahip ol.

Hüseynikli Rahmetli Ahmet ağayı eskilerden bilmiyen ve sevmiyen yoktur. Ona kimi deli kimi veli derlerdi. ***Allah varken gam yoktur*** diyen Ahmet ağa birgün hangi efsunlu sebebin etkisi altında olduğu bilinmez, döne döne şöyle dedi: "*Dost düşman belli degil Allahım sen sana sahip, ol ayağını almak istiyorlar*".

T E C N İ S L E R

Yeşilin üstüne bağlamış alı
Geliyor yüzü gül boyu gül dalı
Yarımın uğruna sermişim halı
Gözünü sevdiğim yola gel yola.

Bilmem hayal gibi bilmem düş gibi
Geldi geçti burdan garip kuş gibi
Ben dolu içmişim.yar sarhoş gibi
Başını bağrıma bassam uyusam.

H A R P U T A Ğ R I S I

Duygu telinin hasından
Ördüm Harputu Harputu
Yüz yalların ötesinden
Sordum Harputu Harputu

Tarihe tut ışığını
Gör uygarlık beşiğini
Kim eylemiş taş yığını
Yurdum Harputu Harputu

Öteki yanlış ifade
Burda harap olan madde
Ruh geziyor cadde cadde
Gördüm Harputu Harputu

Ruh baki faniyse beden
Kim demiş ki gelmez giden
Ben hayalimde yeniden
Kurdum Harputu Harputu

Sen ne söylesen bir kere
Ağrı sinmiş yüreklere
Gönlümdeki ezik yere
Sardım Harputu Harputu

Ömer Kayaoğlu

Harput Çevresinde Gezinti

_____ Cenani Dökmeci _____

Şimdi Kayabaşındayız: Alabildiğine ovayı seyrediyorum. İnsan Harput'a çıkınca âdeta ayaklarının altında tarihin eridiğini hissediyor. Harabelerden tarih kokusu geliyor. Harput'dan ecdat hatırası ile yol aldıkdan sonra Toptop'dan geçip Ağyola tırmanınca karşıdan sanki yeniden canlanıp yürüyecekmiş hissini veren korkunç Ejderha taşını görüyorum. Vaktiyle şehri yıkmak için bu ejderhanın Harput'a yaklaşdığı duyulunca ergin kişiler dua edince ejderhayı olduğu yerde hapsetmişler ve taş kesdirmişler. Fakat şimdi geriye Harput'a doğru bakınca anlaşılıyor ki o ergin kişiler de şehri harap olmakdan kurtaramamışlar. Ejderhanın yapamadığını ve yapamıyacağını kader yapmış bile.

Mademki Doğuya doğru yola çıktık bari yolumuza devam edelim.Biraz ileriden Kırkkuyulara çıkılır.Harput'un suyu Artukoğullarından beri bu kuyulardan temin edilmiş. Adı kırk ama kuyular yüz kırkı da aşkın belki,

Yollar insanı yormasa bile terletiyor. Bunun işin Buzlu aranan hoş bir duraktır. Kayaların arasında bir derin mağara yazın kudret buzu kışın sıcak sular buğu buğu. Hele yüzünüzü kuzeye doğru çevirin bir: gittikçe alçalan vadide Şüşnaz ve Haringit köyleri ve parıl parıl Murat, karşıda yemyeşil Pertek. Daha arka planda tunç üstüne tunç karlı ve başı dumanlı Munzur dağları uzayıp gider. Buzluğa gelmişken bahçelere inip ordan Ozan gölünden buz gibi soğuk sular içebilirsiniz Yahut Çebiş gölüne gidebilirsiniz. En iyisi Yıhılhan'a kadar yoldan yürüyüp Taşaltı ve Karataş köylerinin yeşilliğini seyretmektedir.

Burada dikkat çeken şey iki kayalığın karşılıklı azameti. Doğudaki kayalığın adı Ankuzu'dur. Batıdakinin ise Gâvurtaşı. Anlaşılan, o devirlerin iki ordusu bu tepelerde karşılıklı cenkleşmişler. Şehit olan Ankuzu'nun türbesi tam tepede. Şimdi düşünüyorum.Vatan dediğimiz toprak Anamız. Böyle kutsal tepeleri ile mezarları ile çoban türküleri ile velhasıl motif, melodi, ritm ve mitolojisiyle daima canlı, daima taze duruyor. Bina ve taş olarak Harput yıkılmış olsa bile, yıllarca gurbette, kalan Harput'lu bunların siluetini hayalinde çizdikçe işleniyor, ölüsünü bile vatanına göndermeleri için vasiyet eder.

Evet yolumuza devam edelim: Tandura göle indiğimize göre biraz ilerde Ölbe deresine varacağız.Bu derenin. iki yamacı da Tunceli'nin vahşi tabiat güzelliğini hatırlatır. Bu havalide bahçesi bulunan ölmüş kadir kendisi sağdır. Ölbe'yi İstanbul'a değişmem deyip durmakta olsun.

Çakıl tepeden doğruca inersek Pekinik'in yokuş başına geliriz. Aşağıda pesdil serili damlar görülür.İşte eski muhtar Kelikoğlu Ahmet'in bağı, işte Henno'nun bahçesi, işte yeni muhtar Ahmet'in bağı. Pekinik'in bağları köyün güneyine doğru yayılır. Bölgenin en iyi üzümleri bu bağlarda yetişir. Üzüm kızının anası buralardadır.

Ölbe deresi ile Murat vadisinden gelen çayın düğüm noktasındaki en dik tepenin ismi *Kırklar*. Tepenin üzerinde çepçevre taş ve kireçten temeller var. Bir istihkâm kalıntısı olsa gerek. Atalarımız Doğudan

gelip bunları zapt ederken, Kırk kişiyi burada şehit vermişler. Onların kabirleri şimdi görülmez ama buranın adı *Kırklar* diye efsaneleşmiştir. Halâ türbe gibi duran kayalık ve namazgâh olan avluda, halk adsız şehitlere dua etmek işin burayı bir ziyaret yeri haline getirmiştir. Her ziyaretçi. sanki o günü yaşayarak Kırklar'ı anar. Biz de analım Kırkları:

Gönül değil ok yarası
Türbe gibi taş arası
Evliyalar evliyası
Ulu kırklar içimdedir

Batıya doğru dönüp yine yolumuza devam edelim. *Bozeler*'i geçip *Yedigöz* bahçesine giriyoruz. Serhatlı İhsan çavuşun bağından yukarı Sabire Nine gilin kapısının önüne çıkıyoruz. Sabire Nine ot-kök adlarını gayet iyi bilen bir hatun. Neyin neye derman olduğunu en iyi o bilir. Oradan *Yedigöz*'ün başına çıkarken Bekir Karacaoğlu gilin vakti ise kara duttan dikkatlica koparıp yiyebiliriz. Su yüce kayalıkların önünde söğütlerin gölgesinde *Yedigöz*'den çıkar. Burası bülbüllerin mekânıdır. Yerden turunç otu kokar.

Yedigöz'den Kurusu gözüne geçelim. Vaktiyle Harput'un çapkınları buralarda eğlenirmiş. Buradan da Sakızlığa çıkalım. Müşk Alucu ve çedene yiye yiye tepeyi devirince Nacar. İbrahim usta gilin bağına gelmiş oluruz. Bu bağın büyük ve güzel havuzları vardır. Yedigöz'den yol ile dönseydik Bozyokuş'dan ve incirli kaya önünden Sinanlar'a çıkardık. Bu yol daha rahattır.

Sugözü'nün görül değer bir çınarı var, çapı üç metre kadar. Önünde Kanlıgöl. Bir gelin boğulmuş da adı Kanlı'ya çıkmış. Ardıçoğlu ve Sanaların.bahçeleri burada. Bu bahçelerin üst başında çamur gölün sefası daha güzel olsa gerek. Pazar günleri gençler bu göle birbirlerini iteliyerek eğlenirler. Bazen hayvanları ile göle itilenler olur. Gölün içindeki çırpınışlar kenardaki kahkahalara karışır.Ağabeyimiz İbrahim Uçarlar'ın.bağı da bu gölün altında. Dağdağan sıyırması ayıp olsa bile cins cins üzümlerden de yemek mümkün .

Yorulduk sanmayın . Dura dura dinlene dinlene geziyoruz. Delik taşa çıkıp oradan Örtmeg'e inelim. Biraz aşağıda Hüseynik'de Seyit Kasım'ı da ziyaret ederek gezimize son verelim. hele bu mevsimde böyle bir gezintiye çıkan her derede her tepede her inişde her yokuşda baharla kucaklaşa bilir. Odamda dahi kulağıma kuş sesleri ve genzime kekik kokuları doluyor.

Cenani Dökmeci

H O Y R A T L A R

Gül almaya gül almaya
Dolanmış gül alma'ya
Yarım kimin haddı var
Elimden gül almaya.

Yüzyerde yar yüzyerde
Yüz yaram var yüz yerde
Felek boynumu büktü
Beni koydu yüzyerde

B A K I R I İ Ş L E R K E N

Emek verdim yarim diye
Bakır tenli gül vazoya
Döver çekiç okşar ege
Nakışlanır oya oya

Tezgâhımız düzenimiz
Bize veliler mirası
Kırk kulpludur kazanımız.
Her kulpu bir sır halkası

Ergenekon'dan ses verir
Körüğümüz çekicimiz
Alnımızda tarih erir
Efsane dolar içimiz

Sam yelinin kızıl rengi
Tereklerde hevenk hevenk
Ses ahengi ışık rengi
Nay üstünden sıçrayan renk

Bize ata yâdigârı
Bakır dövmek sim işlemek
Bir emek zevklidir kârı
Bir vatan harcıdır emek.

Cenani Dökmeci

B U T O P R A K

::::::::::::::::::::::::::::::::::::::: Yıldırım N. Gençosmanoğlu :::::::::::::::::::::::::::::::::::::::

Gerçek kahramanların, ermişlerin, kendilerini halka ve Hakka vermişlerin toprağı.

Onlardan bize, güfteler, besteler, türbeler kaldı. Ben o kırık dökük güfteleri billûr bir kadehin dibindeki yıllanmış dupduru bir kaç damla şaraba benzettim ve içtim. tadında mertlik, kokusunda hasretlik, baş döndürmesinde cömertlik vardı.

Ben o bestelerde ruhumun ve seciyemin gerçek sesini buldum; onulmaz dertti, sonsuz gurbetti, derin muhabbetti.

Ben o türbelerin, o harabelerin fakat manevi mamurelerini içinde yatanların heybetini düşünerek Gök Kubbemiz gibi seyrettim. Hilkatin azametini, alemlerin haşmetini, Tanrının insanda tecelli eden kudretini gördüm.

Bu toprağın bir karışında, anlatılmayan fakat sezilebilen özellikler ve güzellikler vardır.

Bu toprağın şiiri musikisi, sesi, sözü, sohbeti ayrı bir lezzet ayrı bir çeşni taşımaktadır.

Bu toprak ermiş yiğitlerin yattığı, şehit ruhlarının at oynattığı ve Tanrının dostlarına ebedi mekân olarak yarattı Alp Erenler Toprağıdır.

İ K İ Ş E H İ R D E S A B A H

Masdar dağlarında sabah oluyor Elazığ'ın
Saat dörtle beş arası
Hala uyuyorsun biliyorum
Yüzün sarı saçlarınla örtük
ve yorgandan dışarıda dizin
Gökte bulutlar tek tük
Gökte bulutlar karmakarışık
Masdar dağlarının ardında
Karanlığı boğuyor ışık
Hala uyuduğun limandan biliyorum
Küçük tekneler açılıyor engine
Burada da orada da sevgilim
Karanlığı boğuyor ışık
Bal renginde

K O P U Z D A N E Z G İ L E R

- Harput'dan Anılar -

Bir türkü tutturdum kayabaşında
Deli gönlümce Hoyrattan
Kövenk yollarında kaldı gözlerim
Bülbüller şakıdı gül dallarında
Yeşil baş ördekler uçtu Murattan

Bir türkü tutturdum kaya başında
Keklikler öttü Deliktaşında
Gider Meterise ağam, çifte omzunda
Güllü elinde aynası sürmeler gözlerini
Bir maya duyulur Buzluk'dan

Çık ayvana bak yıldızın merdine
Ben de düştüm bir güzelin derdine

Bir türkü tutturdum kayabaşında
Deli gönlümce Hoyrattan
Saray yolunda giden kız açtı yüzünü
Al almayı benden al
Di gel de geç yıkılası Harput'dan

Bir türkü tutturdum kayabaşında
Heyheyler yükseldi kaleden
Meyhaneler kapısı bahtım gibi kapansın
Sensin beni kül eden

Bir türkü tutturdum kayabaşından
Ezan sesi gelir Sarahatun'dan
Yerle gök arası bir mutlu hazda
Vecd içinde türbeler
Kamu ervah namazda

Yıldırım Niyazi Gençosmanoğlu

M A Y A L A R

1

Bir dal kestim vişneden
Sarhoş oldum içmeden
Bu yara yar yarası
Öleneten işledem

2

Bülbül koydum kafese
Meftunum güzel sese
Maşallah deyin dostlar
Uğramasın nefese

YOKUŞUN ORTASINDAKİ BAKKAL

Fethi Başak

Bizim mahallenin aşağısında sokağın asfaltla birleştiği yerde, bakkal daha vardı. Ama yol yokuşdu ve soğuk kış akşamları yağmurlu günlerde veya güneşin mahalleyi kavurduğu yaz. öğleleri bu yokuşu inmek veya çıkmak kolay değildi.

Ali efendi bunu biliyor muydu yoksa bir tesadüf eseri mi olmuştu ? Ebe hanımın evinin alt katında, kömürlükten bozma dükkanı mahalleye ikinci bir dükkân olarak açtı.

Pek iyi geçmeyen senelerin eliyle yontulmuş zayıf bir vücudu, kavisli burnunun üzerinde sapları iplikten bir gözlüğü vardı. İşte bütün kuvveti bu gözlüğün arkasındaki kirpikleri azalmış yeşil gözleriyle çenesinde idi. Müşteriyle çok konuşuyordu, onları delirtecek kadar çok konuşuyordu. Bu gevezelik dükkânın hemen içindeki odada oturan ebe hanımın ve diğer komşuların hiç hoşlarına gitmiyordu ama ne yapsınlar insanlar ellisinden sonra daima bir şeyleri kaybetmeye başlarlar. Kimisi sıhhatini, kimisi hafızasını; Ali efendi de çenesini düşürmüştü.

Sabahları diğerlerine benzemek için koyu mavi ketenden diktirdiği bakkal gömleğini giyiyor, kapının önünde mangalını yakıyor, kenarına çaydanlığını yerleştirerek küçük hasır iskemlesinde müşterilerini bekliyordu. Onlar ilk zamanlar pek seyrektiler. Yavaş yavaş ayakları alıştı. Küçük noksanlar ufak tefek alışverişler onda yapılmaya başlandı.

Tam karşıda oturan şoför Muhsin sabahleyin pencereyi sürüyor ve bağırıyordu:

- Moruk kesme şekerin var mı ?

Biz şekilde çağrılışa ilk günlerde pek kızdı

- Moruk Babandır diye karşılık verdi, fakat şoför öyle laflara aldıranlardan değildi. Böylelikle Ali Efendi de bu laflara alıştı gitti. Hatta küçüklerin

- 5 kuruşluk Mile versene moruk demelerine bile aldırmaz oldu. Yavaş yavaş hiç bir zaman yokluğu hissedilmemiş bu bakkal dükkânı yokuşun ortasında bir durak yeri olmaya başladı.

Diğerlerinden pahalı satıyordu. Bu gün gibi aşikârdı. Gittikçe bakkallığı ve alış veriş hilelerini öğreniyor ve küçük büyük demeden bilgisini her kese tatbik ediyordu.

- Ali pek insafsız herif diyorlardı.

- Ali efendi insafsızdı ama yokuşun ortasında idi ve ihtiyarlarla çocukların uğrağı idi. İhtiyarlar halsiz, küçükler hesapsızdılar. Peynirin yağsızını şekerin eksiğini yutanlar akılları başlarına gelince :

- Vay namussuz diyorlardı. Fakat bu sözden ileri gidemiyorlardı. Küskün olup bir iki gün uğramadan geçenlere :

- Zehirlenirsin vallahi ! Aşağıdakine verdiğin paraya yazık, dizlerine acı diyordu. Laf para etmediği zamanlar ise yoldan çeviriyor,

- Gel Muharrem Bey iyi peynirim geldi.

- Rukiye Hanım, kendi elinle tart diye gönüllerini almağa yelteniyordu. Hasılı Ali efendiyi mahallede seven yoktu. Yoktu ama ...

***

İlk bahara girerken Ali Efendi gripden hasta yattı. Bu zamanlarda kömürlükden bozma dükkânı kapalı kaldı. Mile uçurtma almağa gelen küçükler sabah ekmeğini almağa gelen erkenciler dükkânı duvar buldular. Bu alışılmış pazarın kapısının kapanması onları üzdü. Tâ yokuşun aşağısına kadar inmek, yabancı bir yerde alışveriş etmek; çenesi düşmüş olsa dahi pek de fena olmayan bu ihtiyarı onlara arattı. Ebe Hanım bile Ali Efendinin her zaman döşemenin altından gelen boğuk sesini özledi. Komşulara :

- Ayol Ali Efendi daha açmadı mı ? Vah zavallı.

Küçükler :

Moruk 5 kuruşa 30 Mile veriyordu. Aşağısı 25 veriyor. Hem içinde kekliği yok diyorlardı. Sonra daha neler söylendi. Ali'nin iyiliğinden, dürüstlüğünden; ne de olsa mahallenin biricik bakkalı olduğundan konuşuldu. Kazıklar bir bir unutuldu. "Ne yapsın" dendi, "geçim dünyası bu".

Sonra günlerden bir perşembe idi; Ali Efendi biraz daha zayıflamış kemikli elleriyle bismillah çekerek dükkânını açtı. Mangalını yaktı, kırmızı çaydanlığını demledi ve hasır iskemlesinde oturdu. Onu ilk gören şoför Muhsin pencereyi sürdü, "geçmiş olsun Moruk" diye seslendi . "Kesme şekerin var mı?"

Kepenkleri açılmış dükkânı gören çocuklar, Ali Efendinin iyileştiği mahalleye dakikada yayıldı.

- "Koş kız Ali Efendi açmış, bir kibrit al hem de geçmiş olsun de" diyenler,

- Moruk kefeni yırtmış diyenler oldu. Kazık yiyenler yemiyenler, onu sevenler sevmiyenler Ali Efendinin dükkânı tekrar açtığına sevindiler.

Bakkalsız mahalle olur mu hiç ?

***

Zeytinin fenasını, pirincin noksanını alanlar farkına varınca :

- Vay namussuz Ali diyorlar.

Diyorlar ama o yine mahallenin bakkalıdır. İhtiyarların halsizliğinden, çocukların hesapsızlığından sebeplenip gidiyor. Ne yapsın huy canın altında.

Fethi Başak.